

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА ПРОЕКТИ ЗА ИНОВАЦИИ И УСТОЙЧИВА ЕНЕРГИЯ

Понятието “иновация” възниква още в началото на ХХ век. Въведено от австро-американския икономист Йозеф Шумпетер. Той описва иновационните процеси като “създаване на нови комбинации” или изменения в развитието на пазара и производството. Под “иновация” или “нововъведения” се разбира крайният резултат от процеса на създаване на нов продукт, услуга, процес или форма на организация.

Иновация - нов или доказано значим продукт (предмет или услуга) или процес, нов маркетингов или организационен метод, бизнес-практика, организация на работното място или външни отношения. Това е дефиницията, която Европейската комисия дава във връзка с годината на творчеството и иновациите. Въз основа на идеите на ревизиранта Лисабонска стратегия задачите на Комисията, свързани със знанията и иновациите за растеж са:

- Увеличаване и усъвършенстване на капиталовложенията в изследователската и развойна дейност
- Облекчаване на иновациите; усвояване на информационните и комуникационните технологии, и на устойчивото оползотворяване на ресурсите
- Мерки, допринасящи за създаването на солидна европейска промишлена база

Комисията ще оказва подкрепа и ще насърчава „**иновационните полюси**“, предназначени да съдействат на регионалните субекти за обединяване на най-талантливите научни и стопански умове при подходящо ресурсно обезпечаване, така че идеите по-бързо да преминават от научните лаборатории към производствените цехове.

Комисията и държавите членки трябва да активизират усилията си за **насърчаване на екологичните иновации**, които могат да доведат до значително повишаване на качеството на живота, както и до икономически растеж и заетост, в области като устойчивото оползотворяване на ресурсите, изменението на климата и енергийната ефективност.

Девизът на годината е “Използвай въображението си, твори, бъди новатор!” и ако имате идея и тя си струва да бъде финансирана, съществуват множество европейски и национални фондове за иновационни проекти, с които си струва да се запознаете още сега.

В България

Ако предприятието ви е сравнително малко и ново и нямате европейски партньори, е най-добре да се обърнете към финансиращите фондове на национално ниво, които предлагат разнообразни инструменти в сравнително малко конкурентна среда. Често изтъкван недостатък е дългата и сложна процедура за кандидатстване, която засега не може да бъде избегната, имайки предвид големината на отпуснатите суми. Затова навременното информирание и събиране на цялата информация за всички необходими документи и условия, на които трябва да отговаря проектът, са повече от препоръчителни.

Ако проектът ви е на ранен изследователски етап или има висок технологичен риск, е добре да изберете национален фонд “**Научни изследвания**”. Фондът е създаден през 1990г. към Дирекция “Научни изследвания” на Министерството на образованието и науката като структура за финансиране на научни изследвания на проектен принцип. Това е единствената национална институция, финансираща научните изследвания и рискови разработки във всички области на науката в България. Фондът подкрепя както разработването на научните проекти, така и защитата на научния продукт.

Процедурата по кандидатстване е улеснена максимално и започва с попълване на интернет формуляр. След подаването на документи се изисква в двумесечен срок ръководителите на проекта да представят писмено съгласие от ръководителите на кандидатстващите организации. Повече информация на: <http://www.nsfb.net>

Ако представлявате малко или средно предприятие, е добре да се обърнете към **Националния иновационен фонд**. Той е създаден в процеса на присъединяване на България към ЕС с цел повишаване конкурентноспособността на българските предприятия и способността им да устояват на външния натиск. Фондът цели да подобри пазарния резултат за предприятията и за обществото, което

на практика означава по-добри цени за по-високо качество, увеличаване обема на производство, намаляване използването на ресурси и увеличаване на инвестициите в ефективни предприятия. Финансовата схема за финансиране на иновативни предприятия се реализира в периода 2009-2013 година с общ бюджет до 263 млн. лв. В конкурсна сесия за субсидиране на проект от Фонда може да участва отделно предприятие или съвместно с други предприятия и/или изследователски организации от държави-членки на ЕС. Типовете проекти, с които може да се кандидатства са два:

- научноизследователски развойни проекти, при тях максималната стойност на субсидията е в размер на 500 000 лв. със срок на реализация от 12 до 36 месеца;
- проекти за техническа осъществимост, при тях максималната стойност на субсидията е до 50 000 лв. със срок на реализация до 1 година. Общото между двата типа проекти е, че включват основно индустриални научни изследвания и експериментално развитие.

Националният иновационен фонд не финансира проекти от областта на селското стопанство, лесовъдството, рибната промишленост, както и такива, които вече са финансирани по други донорски програми (български, на ЕС, международни). Повече информация може да получите на <http://www.sme.government.bg/IANMSP/>

В Европейския съюз

Несъмнено възможностите за финансиране на иновационни проекти на европейско ниво са значително по-разнообразни и с по-голям бюджет, но и конкурентните идеи са повече.

Седма рамкова програма на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности е главният инструмент на ЕС за финансиране на научни изследвания и иновации в Европа с продължителност от 2007 до 2013г.

За разлика от предишните издания на програмата, тази акцентира върху научните изследвания, насочени към потребностите на европейската индустрия и амбициите ѝ да се превърне в световен лидер в определени сектори. Координатор на програмата за България е Министерството на образованието и културата.

За финансиране от Седма рамкова програма могат да кандидатстват както юридически лица (предприятия, университети, организации с нестопанска цел), така и отделни лица (изследователи и учени, докторанти).

Седма рамкова програма се състои от 4 основни блока дейности, които формират 4 специфични програми плюс една пета, конкретна програма за ядрени изследвания. Тези специфични програми са: **Сътрудничество, Идеи, Хора, Капацитети и програма “Евратом”**.

Препоръчително е след като сте се запознали с правилата за научни изследвания по Седма рамкова програма, да потърсите други партньори от ЕС или участници извън ЕС, които споделят вашите идеи. След това може да изпратите съвместна молба до Европейската комисия съгласно сроковете в поканата за предложение и съответната работна програма. Тя гарантира надлежна оценка на вашето предложение от 3 до 7 независими оценители, които са експерти в тази област. Ако оценката е положителна, ще започнат преговори по сключване на договор и стариране на проекта.

Информация за всички активни покани по програми може да намерите на специално създадения портал за Седма рамкова програма на интернет страницата на Министерството на образованието [/http://7fp.mon.bg/](http://7fp.mon.bg/).

Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации, СІР подкрепя иновативността в отговор на целите на обновената Лисабонска стратегия за стимулиране на икономическия растеж и създаването на нови работни места в Европа. Програмата насърчава иновативните дейности, свързани с използването на информационни технологии, екологични технологии и на възобновяеми източници на енергия. Рамковата програма има продължителност от 2007 до 2013г. и е разделена на три оперативни програми със следните дейности:

- Програма за предприемачество и иновации, която цели осигуряване на услуги в подкрепа на бизнеса и иновациите чрез мрежа от регионални центрове – Enterprise Europe Network;

- Програма за подпомагане на политиката в областта на информационните и комуникационните технологии, която е насочена към създаване на единно европейско информационно пространство;
- Програма за интелигентна енергия в Европа за насърчаване на енергийната ефективност.

За иновативни идеи в сферата на опазването на околната среда е създаден специален финансов инструмент на ЕК - **Програма LIFE+**. Програмата обхваща следните компоненти:

- LIFE+ Природа и биологично разнообразие
- LIFE+ Политика и управление на околната среда
- LIFE+ Информация и комуникации

Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”

Друг източник на финансиране могат да бъдат разнообразните оперативни програми на структурните фондове на ЕС, които обхващат седем области: транспорт, околна среда, развитие на човешки ресурси, развитие на конкурентоспособността на българската икономика, административен капацитет, регионално развитие и техническа помощ. Допълнителна информация за условията на кандидатстване и текущи конкурси може да намерите на официалната страница на структурните фондове в България.

През 2009 година ще бъде публикувана покана за развитие на иновационни дейности към оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”. Тя съдържа процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на стартиращи иновативни предприятия с общ бюджет 19,5 млн. лв. Според индикативната програма на ОП “Конкурентоспособност” процедурата за подбор на проекти трябва да е публикувана през второто тримесечие на тази година. По нея могат да кандидатстват предприятия (микро, малки, средни) или кооперации, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, не по-рано от три години преди датата на подаване на проектното предложение.

В програмата на ЕС за конкурентоспособност и иновации са предвидени средства за изследвания в областта на енергетиката и за насърчаване на икономите на енергия. В нея е вклю-

чена и подпрограма, наречена „Европейска програма за интелигентна енергия”.

Във времената, когато енергията се превръща в лукс за нас, е предизвикателство да създаваме все по-добри и иновационни решения за енергоспестяване чрез комбиниране на различни технически средства и продукти.

Използването на възобновяеми енергийни източници е приоритет на Европейския съюз. Производството на енергия от възобновяеми източници има много екологични и икономически предимства, когато Вашите проекти са подготвени професионално и са в съответствие с Вашата бизнес стратегия.

От 1990г. ЕС развива и насърчава използването и производството на възобновяеми енергии. Насърчаването на употребата на енергия от възобновяеми източници измества потреблението на изкопаеми горива. То разнообразява източниците на енергия и спомага за увеличаването на сигурността на енергийните доставки. Това също така спомага за развитието и на нови индустрии и технологии.

Страните от ЕС постигнаха първоначално споразумение по отношение на индикативната цел до 2010г. енергията от възобновяеми източници да достигне 12% от енергийните доставки. За постигането на тази цел бяха приети нови закони, които установяват национални цели по отношение на електроенергията от възобновяеми източници и на биогоривата в транспорта, с оглед на повишаване на равнището на енергията от възобновяеми източници в страните от ЕС. В допълнение към това, частният сектор бе насърчен да направи необходимите инвестиции.

През 2007г. ръководителите на ЕС възприеха още по-твърда позиция, като определиха за цел дялът на възобновяемата енергия в европейската енергетика да достигне 20% до 2020г. След това бяха предложени различни национални цели за всяка страна, така че да се постигне равнище от 20% за ЕС като цяло. Целта 20% от енергията да бъде получавана от възобновяеми източници включва в себе си нова обвързваща цел до 2020г. – 10% от горивата за транспорт да бъдат от възобновяеми източници, включително от биогорива. За България е определена национална индикативна цел от 16 % дял

на електроенергията, произведена от ВЕИ, в брутно вътрешно потребление на електроенергия до 2020г. Разбира се, съществува условието, че за изпълнението на целта е необходимо климатичните фактори да са благоприятни. Необходимо е те да позволяват постигането на тази цел и да отчитат наличието на ограничения за използване на природните ресурси, произтичащи от екологичното законодателство на ЕС.

В резултат на усилията за постигане на тези цели използването на възобновяеми източници рязко ще се повиши.

Възобновяеми енергийни източници са слънчевата, вятърната, водната, геотермалната енергия и тази които се получават от растителна и животинска биомаса.

Производството на енергия от възобновяеми източници се подкрепя от българското и европейското законодателство. Когато управлявате проект, използващ възобновяем енергиен източник, Вие можете да разчитате на гарантирано изкупуване на електроенергията и преференциални цени. Различните видове възобновяеми източници на енергия изискват специализирана подготовка и ресурси.

Водноелектрическите централи са традиционно добре развит възобновяем източник на енергия в България. Инвестицията във ВЕЦ е изключително атрактивна при внимателно проектиране. Малките ВЕЦ-ове се изграждат на течащи води, като не се използват предварително резервирани водни обеми и се избягва изграждането на язовирна стена и оформянето на язовирно езеро. Предимството за изграждането на този вид централи е и дългият период на експлоатация на съоръженията и ниските разходи, свързани с производството и поддръжката. В категорията „малки ВЕЦ” спадат централи с инсталирана мощност равна или по-малка от 10 мегавата, мини-ВЕЦ са централите с мощност от 500 до 2000 киловата, а микро-ВЕЦ – до 500 киловата. Водният потенциал на България не се използва рационално – нито от речните басейни, нито от водоснабдителната и хидромелиоративната система. Малките ВЕЦ-ове могат да се изграждат не само на течащи води, но и на питейни водопроводи, към стените на язовирите, както и при някои напоителни канали.

С помощта на слънчевата енергия, използвайки различни технологии, Вие можете да си осигурите топлина или производство на електроенергия. Така Вие ще използвате възможностите, които предоставя българския климат. Вие можете да изберете конкретните варианти за използване на слънчевата енергия, които най-добре отговарят на Вашите потребности. Заради географското положение на страната условията за използване на слънчевата енергия са изключително благоприятни, особено в южните и източните райони. България може да се раздели на три слънчеви зони, като средната годишно продължителност на греенето е около 2150 часа /около 49% от максимално възможното/. Независимо, че 77% от площта ѝ е заета от гори, обработваема земя и природни резервати, останалата територия би могла да се използва за изграждане на слънчеви централи.

Биомасата включва продукти от растителен и животински произход, битови и някои производствени отпадъци, както и растителни култури отглеждани специално за тази цел. Тя е потенциално най-значимият възобновяем източник на енергия според оценките на ЕС. През последните десет години технологиите за добив на енергия от биомаса позволяват високоефективното изгаряне на самата биомаса, както и на биогазовете, които тя отделя. Инсталациите, използващи биомаса, са изключително полезни за Вашето производство, когато се отделят биологични остатъци и отпадъци, както и в земеделието. Индивидуалният подбор на съответното оборудване ще Ви гарантира отлични енергийни и финансови резултати.

Вятърните електроцентрали бързо заемат челно място в групата на възобновяемите енергийни източници. Себестойността и инвестициите от вятъра са най-ниски в сравнение с всички други електропроизводства от възобновяеми енергоизточници. В България съществуват няколко географски зони, които са подходящи за изграждането главно на средни по размер вятърни турбини. Проучването и проектирането на подобни съоръжения следва да се прави много внимателно и задълбочено поради спецификата на вятърната енергия.

Геотермалната (от топлината на земята) енергия е реалистична възможност за българската икономика – в България са докумен-

тирани над 700 подходящи извора, както и цели области с голям потенциал. Като напълно чист и на практика безплатен възобновяем източник геотермалната енергия е най-добрата възможност за отопление и битово горещо водоснабдяване на редица населени места, туристически центрове и предприятия. С подходящо проектиране и финансиране геотермалните инсталации Ви предоставят енергийна независимост.

Производството на енергия от алтернативни източници се подкрепя от българското и европейското законодателство. На ниво ЕС Директивата 2009/28/ЕО подкрепя на произведената от възобновяеми енергийни източници електроенергия във вътрешния пазар на електроенергия на ВЕИ. В съответствие с възможностите за усвояване на енергийния потенциал на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) в България действат Национална дългосрочна програма за насърчаването на използването на ВЕИ в периода 2005-2015г.; Национална дългосрочна програма за насърчаване използването на биомасата за периода 2008-2020г. и Национална дългосрочна програма за насърчаване на потреблението на биогорива в транспортния сектор 2008-2020г. На 7 юни 2007г. 40-ото Народно събрание приема Закон за възобновяемите и алтернативните енергийни източници и биогоривата, с който се въвеждат преференции за всички производители на електрическа енергия от възобновяемите енергийни източници.

Един от начините за финансиране на нови проекти е използването на структурните фондове на ЕС. Това важи с особена степен при малките проекти за изграждане на енергийни мощности, използващи възобновяеми енергийни източници – фотоволтаици или биогаз например.

Изграждането на фотоволтаични, вятърни, водни и комбинирани електроцентрали и други, ползващи алтернативни източници на енергия, се финансира по **Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) за периода 2007-2013г. и включената в нея “мярка 312” – “Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия”**. По нея може да се финансират производство и продажба на енергия от възобновяеми източници, но с капацитет на инсталацията под 1 MW.

Финансовите условия по мярка 312 поставят и някои ограничения, но като цяло са подходящи за реализацията на малки енергийни проекти. Ето и някои основни параметри на този фонд:

- Интензитетът на помощта е 70% от допустимите разходи.
- Помощта, отпусната по мярка 312, трябва да е в съответствие с правилата за минимални помощи. Минималната стойност на одобрените инвестиционни разходи за проекта е в размер левовата равностойност на 5000 евро.
- Максималният размер на общите допустими разходи за проект при инвестиция за производство на енергия от възобновяеми източници е 1 млн. евро.
- Финансовата помощ за разходи, като хонорари за архитекти и инженери, консултантски услуги, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензии, трябва да е в размер до 12% от общите допустими разходи по проекта. Тези разходи може да са направени до 1 година преди датата на кандидатстване.

Плащането по проектите може да бъде авансово, междинно и окончателно. Авансовото плащане е в размер до 20% от стойността на одобрената финансова помощ, а междинното плащане е допустимо за одобрена обособена част от инвестицията, при условие, че нейният размер надвишава левовата равностойност на 2000 евро.

Един от заявените приоритети на Програмата за развитие на селските райони е да се осигурят благоприятни условия и улеснения на младите фермери за създаване и развитие на техните стопанства, както и за стартиране на неземеделски дейности в селските райони. При подготовката на програмата, е установено, че един от основните проблеми в земеделието е неблагоприятната възрастова структура на стопаните. Същевременно липсата на начален капитал и управленски умения са значителни бариери за навлизането на млади хора в сектора на земеделието и за развитието на жизнеспособни стопанства. Затова е необходима подкрепа за навлизане на млади и образовани хора в земеделието, за да се осигури замяна на големия брой възрастни стопани и да се ускори увеличаването на производителността в сектора. Неслучайно, проекти по мярка 312, представени от микропредприятия, физически лица и ЕТ на възраст

между 18 и 40г. включително, имат предимство при класирането, защото получават 5 допълнителни точки в критериите за оценка.

Към кандидатите за финансиране от Програмата за развитие на селските райони няма поставени ограничения за другите средства, с които да се финансира изпълнението на проекта – те могат да бъдат както собствени, така и от други източници - като банкови кредити например. Една от възможностите за осигуряване на такова финансиране е Националният гаранционен фонд (НГФ) към Българската банка за развитие (ББР). Този фонд е подходящ източник на финансови средства за гарантиране изпълнението на проектите по Програмата за развитие на селските райони, тъй като има за цел да осигурява гаранции за малки и средни предприятия (МСП), включително земеделски производители – физически и юридически лица. Голяма част от клиентите на фонда до момента са именно земеделски производители. Фондът предлага два основни продукта за МСП - оборотни кредити за експорт и гаранции по инвестиционни кредити, като за съществуващи фирми те са в размер до 500 хил. лв., а за новосъздадени – до 250 хил. лв. НГФ разполага с девет регионални представители, който извършват безплатни консултации на МСП относно възможностите за финансиране.

На уеб-страницата на Министерството на земеделието и храните са публикувани подробни указания за процеса, през който трябва да премине всяко предприятие - кандидат за финансиране по мярка 312. Най-важният документ е “Указания за попълване на бизнес-план и заявление за подпомагане по мярка 312 “Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия” от приоритетна ос 3 “Качество на живот и разнообразяване на възможностите за заетост” на Програмата за развитие на селските райони 2007 – 2013г.”. Въпреки това, в документа изрично е упоменато, че “указанията за попълване на бизнес-плана и заявлението за кандидатстване са напътстващи, а не задължителни – те не могат да добавят нови изисквания или да търсят допълнителна информация извън тези, посочени в наредбите за подкрепа”.

Началната дата за подаване на заявления за подпомагане беше на 01.01.2009г. Документи се подават в Областната разплащателна агенция на Държавен фонд “Земеделие” по място на извършване на

инвестицията, а заявлението за подпомагане по мярка 312 е публикувано на адрес: <http://www.mzh.government.bg> в рубриката “Програма за развитие на селските райони”, секция “Документи по мерки от ос 3”.

В самото заявление за подкрепа по мярка 312 са посочени ясно и видовете енергийни проекти, които могат да бъдат финансирани:

- използващи енергия от слънце, вятър и вода;
- използващи биомаса и органични отпадъци от растениевъдство (напр. слама), от животновъдство (напр. тор), от горско стопанство (напр. клони, листа, кора), от хранително-вкусовата промишленост (напр. използвани олио, друг вид отпадни растителни масла и животински мазнини)
- енергийни култури за целите на транспорта (биодизел или биоетанол)

Програмата REECL предоставя на домакинствата от цялата страна възможност да се възползват от предимствата на енергийната ефективност и да получат целеви потребителски кредити и безвъзмездна финансова помощ чрез мрежата на български търговски банки – Банка ДСК, ОББ, Райфайзенбанк, Пощенска банка, МКБ Юнионбанк, Уникредит Булбанк и ПроКредит Банк. Всяко домакинство може да получи безвъзмездна финансова помощ в размер на левовата равностойност от 350 до 2000 Евро.

Кредити и безвъзмездна финансова помощ се отпускат за финансиране на следните енергоспестяващи мероприятия:

- Енергоспестяващи прозорци
- Изолации на стени, покриви/тавани, подове
- Енергоспестяващи котли/горивни камери на биомаса с или без прилежащите системи за отопление и топла вода
- Слънчеви нагреватели с или без прилежащите системи за отопление и топла вода
- Енергоефективни газови котли с или без прилежащите системи за отопление и топла вода
- Енергоефективни термopомпени системи (климатици)

Кредитополучателите трябва да използват одобрени съоръжения и материали, за да могат да получат безвъзмездната финансова помощ

Структура на кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници ЕБВР предоставя кредитни линии на български търговски банки, които от своя страна кредитират частни дружества за проекти за енергийна ефективност и проекти за ВЕИ. Чрез използването на местните финансови институции, ЕБВР осигурява ефективен механизъм за обединяването на тези енергийни проекти, а възможностите на участващите банки обезпечават включването на кредитоискатели с добри бизнес перспективи. Съществен елемент на кредитната линия за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници е осигуряването на консултантски услуги в помощ на кредитоискателите с квалифицируеми проекти и на финансиращите банки за разработване на Планове за рационално използване на енергията (REUP). Услугите включват енергиен одит, финансов анализ, структуриране на сделката, оценка на риска и разработване на бизнес планове според изискванията на финансиращите банки, както и формулиране на молба за кредит за представяне пред финансиращите банки. Предимства и ползи за кредитоискателите:

- Намаляване на производствените разходи и подобряване на конкурентноспособността на предприятията и техните продукти.
- Подобряване на рентабилността.
- Реконструкция и модернизирание на активите.
- Създаване на кредитна история.
- Получаване на висококачествена експертна консултация за подготовката на REUP за намаляване на енергийните разходи или за реализиране на проекти за ВЕИ.
- Получаване на консултация при кандидатстване за кредитно финансиране от финансиращите банки.
- Собствениците на избираеми проекти, чието изпълнение е одобрено от независимият енергиен експерт (НЕЕ), получават следните безвъзмездни помощи:
- Проекти за енергийна ефективност - 7.5% от главницата на кредита;
- Малки проекти за възобновяеми енергийни източници - 20% от главницата на кредита;

Избираеми проекти

Проектите по кредитната линия за енергийна ефективност и ВЕИ трябва да отговарят на определени критерии за квалифицируемост, включително съответствие с енергийната стратегия на българското правителство. В допълнение към това, квалифицируемите проекти за енергийна ефективност трябва да представляват инвестиции, които генерират паричен поток от икономии на енергия, достатъчен за обслужване на дълга. Избираеми проекти по кредитна линия за ЕЕ и ВЕИ Енергийна ефективност:

- Малки мощности за комбинирано производство на топло и електроенергия;
- Реконструкция на енергийна инфраструктура;
- Оползотворяване на отпадъчна топлина;
- Автоматизация и управление на процеси и съоръжения;
- Оптимизация на процеси;
- Възобновяеми енергийни източници
- ВЕЦ;
- Слънчеви инсталации;
- Вятърни централи;
- Биомаса;
- Геотермални инсталации;
- Инсталации с биогаз.

Идентифициране и разработване на проекта и финансова процедура:

1. Собственикът на проекта (потенциалният кредитоискател) установява контакт с финансиращата банка или консултанта и представя идея на проект.
2. Консултантът определя квалифицируемостта на проекта.
3. Собственикът на проекта подписва декларация, освобождаваща ЕБВР от отговорност.
4. Финансиращата банка извършва предварителен анализ на кредитоспособността на собственика на проекта.
5. Консултантът разработва енергиен одит и анализ на паричния поток на проекта.
6. Собственикът на проекта одобрява резултатите от енергийния одит и предложените технически мерки.

7. Консултантът, с помощта на собственика на проекта разработва план за рационално използване на енергията - REUP.
8. Собственикът на проекта предава молба за кредит и REUP във финансиращата банка.
9. Финансиращата банка разглежда молбата за кредит и REUP и взема решение за финансиране.
10. ЕБВР преглежда REUP и одобрява проектното финансиране.
11. Собственикът на проекта и финансиращата банка подписват договор за кредит.
12. Собственикът на проекта получава заема и изпълнява проекта.
13. Независим Енергиен Експерт на ЕБВР потвърждава изпълнението на проекта.
14. Собственикът на проекта получава от ЕБВР насърчителното плащане.

Финансиращи банки

Към момента ЕБВР предоставя кредитни линии за енергийна ефективност и ВЕИ на следните банки:

Обединена българска банка, Българска Пощенска банка, Юнионбанк, Булбанк и УниКредит Булбанк АД. Прилага се индивидуален подход с цел намиране на възможно най-доброто решение.

Програми, фондове

Цялостно или частично финансиране на инвестиционните програми може да бъде осигурено чрез национални или чужди фондове и международни програми.

По-важните националните фондове и програми, които предлагат възможности за кредитно или безвъзмездно финансиране на проекти за ЕЕ и ВЕИ са:

- Предприятие за управление на дейностите за опазване на околната среда;
- Държавен фонд “Земеделие”;
- Национален доверителен екофонд и други.

- Програми на Европейския съюз, чрез които може да се получи безвъзмездна финансова помощ или ко-финансиране за изпълнение на проекти за ВЕИ са:
- ИСПА (за транспорт и околната среда),
- САПАРД;
- ФАР – “Трансгранично сътрудничество” и др.